

PUTLARI DEVİRECEK BİR İBRAHİM'İN HİKÂYESİ

İki Dünyanın Kesişiminde Bir Hayat

Ben İbrahim Kaşgar.

Doğu Türkistan'ın siyasi, idari ve ticari merkezi; kat kat köprüleri ve göğe yükselen gökdelenleriyle bilinen Urumçi'nin -20 dereceyi bulan dondurucu kış ayazında dünyaya gözlerimi açtım.

Aile kütüğümüz Kaşgar'ın bir kasabasına dayanır. Ailem, Kaşgar'ın saygın ve maarifsever ailelerinden biriydi. Annem sınıf öğretmeni, babam ise kasaba-ilçe şoförlüğünü bırakıp Urumçi'de taksi şoförlüğü yaparak rızkını kazanan, aynı zamanda ikinci el araç ticaretiyle uğraşan, girişimci ruhlu bir insandı.

Ailem, iki farklı kültürel dokunun birleşimiydi. Anne tarafım; devlet kademelerinde görev almış, akademik yönü güçlü, dönemin şartlarına uyumlu daha modern bir çizgiyi temsil ediyordu. Dedem üst düzey bir devlet memuru olarak emekli olmuş, dayım yönetici yardımcılığı yapmış, teyzelerimden biri jeoloji mühendisi, diğeri gazeteci olmuştu.

Baba tarafım ise daha muhafazakâr ve dindar bir geleneği temsil ediyordu. Büyük dedem inkılap yıllarında Çin ordusuna karşı savaşmış onbaşılık görevi üstlenmiş, dedem fabrikadan emekli, halalarım öğretmen, amcalarım ise makam şoförlüğünden taksi şoförlüğüne kadar farklı kademelerde çalışıyordu.

Ben ise bu iki dünyanın kesişim noktasında; anne tarafının ilk, baba tarafının üçüncü torunu ve ailemin ilk çocuğu olarak dünyaya geldim.

Bir İsim, Bir Niyet, Bir Yolculuk

Doğumum, annem ve babamın hidayetle tanıştığı ve derin bir uyanış yaşadığı o ilk heyecanlı döneme denk gelmişti. Babamın hidayetline vesile olan hoca amca, ismimi koyarken bir anlam ve sorumluluk yüklemişti: "Topraklarımıza musallat olan zulmü, başta Çin'in dayattığı ideolojiler olmak üzere tüm putları yıksın" diyerek adımları İbrahim koymayı önermiş. Annem ve babam da bu anlamı benimseyerek ismimi bu niyetle vermişler.

Henüz ben anne karnındayken benim için büyük bir hedef belirlemişlerdi: "Bu çocuk ilim sahibi olacak, milletini cehaletten, vatanını esaretten kurtarmaya hizmet edecek." Bu doğrultuda, eğitimimin temelini dini ilimlerle başlatmaya karar vermişler.

Kaşgar'da, özellikle kasaba düzeyinde, gizli de olsa dini eğitim alabilecek bir yer bulmak neredeyse imkânsızdı. Büyük şehirlerde ise sıkı denetimlere rağmen sınırlı da olsa imkânlar bulunabiliyordu. Bu sebeple, daha ben doğmadan Kaşgar'dan yaklaşık 1500 kilometre uzaklıktaki Urumçi'ye taşınmışlardı.

Çocukluk Değil, Göçebe Bir Hafızlık Yolculuğu

Henüz 4 yaşındayken, dini eğitimin yasak olduğu bir atmosferde, Urumçi'de gizli bir "yeraltı medresesine" emanet edildim. Annem ve babam, siyasi baskılar yüzünden Kaşgar'a dönmek zorunda kalmıştı. Sıkı denetimler yüzünden aileler medresedeki çocuklarını bazen haftada bazen ayda bir anca almaya gelebiliyorlardı. Ben her kapı çaldığımda "beni almaya geldiler" ümidiyle kapıya bakardım ama gelen olmazdı. Kaşgar'a dönmek zorunda kaldıklarını bilmediğimden aylarca onları bekledim. Akşamları yorganın altında gizli gizli ağlar, annemin öğrettiği dualarla Allah'a sığınırdım. Tam ümidimi kesmişken dedem 1500 km yolu aşır

Kaşgar'dan urumçi'ye beni almaya gelmişti. Annem ve babama beni orada bıraktıkları için kırgındım. Kaşgar'daki emniyet pürüzleri nedeniyle gelemediklerini anlatsalar da o çocuksu kırgınlığım bir süre devam etti.

Daha sonra temelli Urumçi'ye döndük ve hafızlık sürecim yine yeraltı medreselerinde devam etti. 7 yaşıma kadar polise yakalanmamak için tam yedi kez hoca ve mekân değiştirmek zorunda kaldım. Kimi zaman dağ eteklerinde, kimi zaman en ücra köşelerde, akıl almaz zorluklarla geçen 3 yılın sonunda hafızlığımı tamamladım. Bu süreçte ciddi hastalıklar atlattım ama sonunda 7 yaşında bir hafız olarak evime, ailemin yanına döndüm. 8 yaşıma kadar olan çocukluğum, polislere yakalanma korkusuyla göçebe bir eğitimle geçmişti.

Eğitim, Dil ve Kimlik Mücadelesi

8 yaşıma gelmeden ilkokula başladım. Annem sayesinde zaten Uyurca okuma yazma biliyor, çarpma ve bölme işlemlerini yapabiliyor ve çarpım tablosunu ezberlemiş olmanın verdiği özgüveni taşıyordum. Başlangıçta hem Uyurca hem Çince eğitim veren “çift dilli” bir okuldaydım. Ancak ikinci sınıfa geçtiğimde, Çin hükümetinin kültürel asimilasyon politikaları sertleşti. “Çift dilli” eğitim sistemi bir anda “tek dilli” (Çince) eğitime dönüştürüldü ve tüm müfredat Çinceleştirildi. Uyurca eğitim veren kıdemli öğretmenler görevden alındı. Yerlerine Çinli öğretmenler veya Uyurlardan Çince ders anlatabilecek öğretmenler yerleştirildi.

Bu süreç benim için zorlayıcıydı, Ancak akademik başarım bana bir kalkan oldu. Sınıfın en başarılı öğrencilerinden biriydim. Anadilime olan tutkum nedeniyle, Uyur Türkçesiyle basılan kitapların giderek azaldığı o yıllarda hafta sonlarımı kütüphanelerde geçirirdim. Uyurca çocuk klasikleri, Nasreddin Hoca fıkraları, Keloğlan masalları gibi eserlerin yanı sıra, Uyur Türkçesine çevrilmiş Doğu ve Batı klasiklerini de ayırım yapmadan okurdum.

Farkındalık, Arayış ve İlk Kırılma

12–13 yaşlarıma geldiğimde, memleketimizde yaşanan haksızlıklara dair giderek artan bir farkındalık oluşmaya başladı. Araştırmacı yönüm beni tarih kitaplarına ve Çin hükümeti tarafından yasaklanmış eserlere yöneltti.

Babamın arkadaşları aracılığıyla gizlice ulaştığım İslam tarihi, Türk tarihi ve çağdaş İslam düşünürlerinin çeviri eserlerini okudukça bilinç düzeyim daha da arttı. Bu süreçte öğrendiklerimi çevremle de paylaşmaya başladım.

Henüz 13 yaşındayken, evimize yapılan bir baskınla annemle birlikte kelepçelenerek sorguya alındım. Yaşanan süreçten, bir miktar rüşvet ve amcamın bazı devlet yetkilileriyle olan bağlantıları sayesinde kurtulabildik.

Bu olay, yerel imkânların yetersizliğini daha derinden hissetmeme sebep oldu ve gözümü yurt dışına çevirdim. Yasaklara rağmen internet üzerinden Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan'daki hocalardan çevrim içi dersler almaya başladım. Ancak bunun da bir sonu gelecekti.

Esaret, Takip ve Hicret Kararı

Uyurlara pasaport verilmesi neredeyse imkânsız olsa da, maddi imkânlarımızı zorlayarak ve devlet yetkilileriyle olan bağlantılarımızı devreye sokarak bu süreci başlatmaya karar verdik.

Bu süreçte, kasabada pasaport işlemleri için beklerken nüfus müdürlüğü önünden kelepçelenerek önce Kaşgar'a, ardından uçakla Urumçi'ye götürüldüm. 15 yaşında, şehirler arasında polislerin arasında kelepçeli şekilde sürüklenirken, kendi memleketinde esaretin ne demek olduğunu derinden hissettim.

Suçum; dini eğitim almak, öğretmek ve yurt dışıyla bağlantı kurarak çevrim içi dersler almaktı. Çin hükümetinin bakış açısıyla bu durum “terörist faaliyet” olarak değerlendiriliyordu.

Beni Kaşgar’dan götürdükleri gün, Urumçi’deki evimize de baskın yapılmış ve babam tutuklanmıştı. Bir süre sonra babamla Urumçi’de aynı hücrede karşılaştım. Yüzündeki solgun ve çaresiz ifade zihnime kazındı. Günler süren sorgu ve işkencelerin ardından, dışarıdaki bağlantılarımız sayesinde serbest bırakıldık.

Ancak artık sürekli takip altındaydık; izleniyorduk. Annemin tesettürü, Çin’in tek çocuk politikası dışında dünyaya gelen beş kardeşim, benim hafızlık geçmişim ve dini eğitimim ile yurt dışı bağlantılarımız, “yasa dışı dini faaliyet” kapsamında gerekçeler olarak görülüyordu. Bu nedenle devletin her an üzerimize baskı kurması için fazlasıyla sebep vardı.

Bu şartlar altında önümüzde sadece iki seçenek bulunuyordu: Ya yıllarca sürecektir bu takibe katlanıp, bir gün yeniden hapse atılarak hayatımızı orada tüketmek; ya da imkânsız görünse de bir yolunu bulup hicret etmek.

Hicret: Esaretten Özgürlüğe Yolculuk

Bir yıl süren ağır bürokratik engelleri ve ekonomik zorlukları aşarak pasaport almayı başardık. Yazın sıcak bir gününde, Urumçi’deki evimize bir kargo ulaştı; benim pasaportumdu. Ailede herkesin pasaportu benden önce çıkmıştı, bir tek benimki kalmıştı. Çünkü Çin kayıtlarında ailede “en büyük suçlu” olarak görülen bendim. Bu nedenle pasaport sürecim hem daha uzun sürdü hem de diğer kardeşlerime kıyasla çok daha zorlu ve karmaşık geçti. Nihayetinde pasaportumu elime aldım.

Hemen ertesi gün İstanbul aktarmalı uçuş biletlerimizi aldık. Dikkat çekmemek için dönüş biletlerini de temin ettik; olası bir sorguda bir haftalık turistik geziye gittiğimizi söyleyecektik. Ertesi gün, evimizi, arabamızı ve tüm mal varlığımızı olduğu gibi bırakarak; Efendimizin sevdiği memleketinden ayrılışındaki gibi sessizce yola çıktık ve şehir vakti havalimanına doğru ilerledik.

Havalimanındaki kontrollerde dikkat çekmemek için iki gruba ayrıldık: Annem birkaç kardeşimle, babam ise benim ve diğer kardeşlerimle birlikte geçti. Kısa bir sorgu dışında her şey yolunda gitti. Yoğun bir psikolojik gerilim ve adrenalin dolu anların ardından, saatler süren aktarmalı uçuşlardan sonra İstanbul’a inmeyi başardık.

Artık özgür bir dünyanın havasını soluyorduk. Gökyüzünde serbestçe dalgalanan ay-yıldızlı bayrağı gördüğümde derin bir duygu seline kapıldım. Bir zamanlar yalnızca üzerimde ay-yıldızlı bir kıyafet olduğu için sorgulandığım, ay-yıldızlı yüzüklerin ve tişörtlerin yasaklandığı, bunları satanların dahi cezalandırıldığı bir yerden geliyordum. İnsanların dillerinde “inşallah”, “maşallah”, “elhamdülillah” gibi ifadeleri duymak da beni ayrıca duygulandırdı. Çünkü “Selamünaleyküm” dâhil bu tür ifadeleri kullanmanın bile risk oluşturduğu bir ortamda yaşamıştık.

İstanbul’da İlim Yolculuğu ve Yeniden Başlangıç

İstanbul’a gelişimin ardından, yarım kalan eğitim sevdamı gerekli hazırlıkları tamamlayarak üniversite ile taçlandırımdım. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’ni %100 burslu olarak kazandım. Ancak daha ikinci sınıftayken çocukluğumdan beri süregelen tarih merakım beni ikinci bir bölüm okumaya yöneltti ve aynı üniversitede Tarih bölümünde Çift Anadal programına başladım.

Çin’in sansürlü ve ideolojik atmosferinden kurtulmuş biri olarak, her türlü kitaba ve fikre ulaşabilmenin verdiği şevkle, iki bölümün yoğun ders yüküne rağmen dini, tarihi ve felsefi

eserleri büyük bir iştiyakla okudum. Her iki bölümü de başarıyla tamamladım. Üniversite hayatım boyunca yalnızca derslerle sınırlı kalmayıp, İstanbul'un entelektüel çevrelerinde, sahaflarında ve hocaların ilim meclislerinde kendimi geliştirme imkânı buldum. Üçüncü sınıfta, eğitim hayatımda bana yol arkadaşlığı eden bir dostumla birlikte öğrenci evine çıkarak daha sakin bir ortamda, konsantrasyon sağlayarak disiplinli bir eğitim hayatı sürmeye başladım.

Lisans eğitimimin ardından, çocukluk yıllarımdan beri ilgimi çeken derin düşünce alanlarına olan yönelimim; insanların, toplumların ve devletlerin yönünü belirleyen düşünce akımları, ideolojiler ve felsefeye dair okumalarımı akademik bir zemine taşıdı. Bu doğrultuda, hocalarımdan da yönlendirmesiyle řu anda İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde Felsefe bölümünde İslam ve Türk Felsefesi alanında yüksek lisans yapmaktayım. Aynı zamanda bir eğitim kurumunda yönetici olarak çalışma hayatına da adım atmış bulunmaktayım.

Bu süreçte hayatımın en anlamlı kararlarından birini vererek, üniversite yıllarında tanıştığım ve aynı idealleri paylaştığım fikir ve gönül ortaklığı kurabildiğim, desteğini hiç esirgemeyen, hedefe doğru beraber yol alabileceğim bir yol arkadaşım ile evlendim.

Doğu Türkistan'daki baskı ortamından, İstanbul'un hür ve ilimle yoğrulmuş manevi iklimine uzanan bu yolculuk, bugün hem akademik hem de şahsi hayatımda meyvelerini vermeye devam ediyor.

Benim hikâyem şimdilik burada son buluyor. Devamını ise zaman ve takdir belirleyecek.

Vesselam.

İbrahim KAŞGAR

Üsküdar

22.04.2026